

Szélesi Sándor
(1969, Budapest) író,
szerkesztő, forgatókönyv-
író, Zsoldos Péter-díjas

Szélesi Sándor

Gyerekek a kútnál

A házunkkal szemben, a kút mélyén egy szörnyeteg lakik.

Erről meg voltam győződve egész gyermekkoromban. A környékbeli nagyfiúk ijesztgettek ezzel, fogalmam sincs, mit akartak elérni velem, lehet, hogy csak unatkoztak, és élvezték, ahogy megjídek és elszaladok, vissza a házunkba, anyám mellé. A történetet a szörnyetegről, aki ha leszáll az este, előmászik, elég sokszor halottam ahhoz, hogy felnőttként se felejtsem el. Valahol mélyen megkapaszkodott bennem, és egész életemben elkísért.

Aztán meghalt anyám.

A bátyámmal mi ketten örököltük a házat, és mint kiderült, az úttest túloldalán lévő beépítetlen területet. A születésem előtt a családkunk tulajdonában egyetlenegy hatalmas, városszéli telek volt, de aztán egy új lakónegyed terveztek ide, és az útépítés miatt kisajátították a középső részét. Épült és terjeszkedett a város, lenyelte a szántóföldeket, a kiserdőt, melyen alig egyméteres fenyőfácskák meredeztek össze vissza; az utca mögé egy másik utca kanyarodott, sorházak, társasházak, boltok, óvoda és iskola épült, lassan benépesült a környék.

A szülői ház a valamikori osztatlan föld nyugati oldalán állt, akörül füvesítettük be az udvart, ott műveltük a kertet, ám az a földszív, amely az út keleti oldalán megmaradt nekünk, elgazosodott, amolyan senki földjévé vált. Egy hatalmas diófa uralkodott felette, bodzabokrok borították árnyékba, és persze ott sötétlett középen a kút, amely ki tudja, mikor száradt ki.

A város egy másfél méteres sávot még levett a területből, amikor járdát húzott oda, és buszmegállót telepített a már felépült negyed lakóinak nagy örömeire. Akkor egyébként az egész területet rendbe rakták: kivágták a diófát és a bokrokat, illetve betemették a kutat. Én egészen addig azt sem tudtam, hogy a mienk a terület, amíg az örökösödési eljárás után a bátyám ki nem jelentette, hogy oda akar építkezni. Egy ház elfér rajta, meg egy kis kert meggyfával. Ha grillezni akar, az elég, közölte. Ha pedig a fiával tollasozni, majd átjön hozzám. Semmi akadálya, mondtam.

A ház alapjainak kiásásakor került elő a kút. Persze, tudtuk, hogy ott van, mert bár elbontották a kávéját, a föld megsüllyedt a helyén. A bátyám hívott, nézzem meg, mert csodára leltek, igazi időutazás. Átbaktattam az úton, és már a választóvonal átlépésekor a torkomba ugrott a gyomrom, ugyanazt az elsőprő erejű rettegést éreztem, mint gyermekkoromban.

A kút mélyén egy szörnyeteg lakik.

Nem tudom, meddig képes a múlt kísérteni, de úgy tűnik, negyven év kevés hozzá, hogy eltűnjenek a gyerekkori félelmek. Legszívesebben visszafordultam volna, ám akkor nevetségessé válok, leginkább magam előtt. A negyedik ik-szen túl az ember már nem szabad féljen sosem látott, mitikus szörnyetegektől; vagy nem is, nem ősi legendák hősöket legyilkoló lényéről van szó, csupán a gyermeki kegyetlenség egy aprócska megnyilvánulásáról, buta meséről, kicsinyes ijesztgetésről. Erőtlen, szintelen, szag-

talán próbálkozásról, komolytalan ugratásról. A múltba kellett volna tűnjön, mint a szomszéd fiúk neve és arca.

Lassabban ugyan, de átmentem az úton, elhaladtában egy autó rám is dudált. A bátyám ott állt mint diadalmas hadfi, megtaláltam a kutat, amit a nagyapánk fúrt, mondta boldogan. Nocsak. Azt se tudtam, hogy az öreg fúrta. A diófát ő ültette, de a kút?...

Már a köveket szedték ki egy kis minikotróval, nagy, elfeketedett vörös kváderköveket, amelyek a kút oldalát alkották. Nehezen bomlottak ki, tartották egymást, amíg csak lehet. A bátyám egy szemétkupachoz vezetett. Ezek voltak legfelül, mondta.

Még inkább megrohantak a gyermekkori emlékek. Akár vicces is lehetett volna, hogy az évtízeredek alatt lebomló, koszos, tépett műanyagok látványa visszahozza az előző évszázadot. Tejeszacskók, narancssárga centrumos szatyrok, szögletes tejfölös doboz... Szemét, szemét, szemét... ami leletté lett. A kút egy nagy időkapszula, gondoltam, minden semmi-re sem jó vackot behajigáltak, és tessék, az utókor előszedi őket. Már ha én és a bátyám utókoroknak számítunk.

Temesd vissza, mondtam. Hülye vagy?, kérdezte a bátyám. Jogosan.

Vissza akartam fordulni, hazamenni, de a lábam nem mozdult. A bátyám pedig megfogta a kezem, és a lyuk felé húzott. Mutatta, mi került még elő.

Két sportcipő. Régi, vékonytalpú. Ma divat, akkor nem volt más. Kavicson nem is lehetett focizni vele. Lehajoltam, felvettem. A talpa lyukas volt. Persze, hogy kidobták. A cipő mellett szalagos magnókazetták, TDK, Sony és leginkább márkanélküliek. CHF60 – olvastam le az egyikről, hatvanperces, hát persze! Hatvanmeg kilencven percesek voltak, ugrott be. A ráragasztott vinyettán gyerekes írás, szinte olvashatatlan. Úgy tettem, mint aki nagyon rá akar jönni, mit rejtenek az elmosódott kék betűk, és

egészen közel emeltem a szememhez: Disco-válogatás. Nevethetnékem támadt, felnyújtottam a tesómnak, kié, kérdeztem. Nem ismerte fel az írást. Akár az övé is lehetett volna. A nyolcvanas években akadt jó néhány disco-válogatása.

A minikotró, amely a kút fölött terpeszkedett, újabb adag szemetet borított ki elénk a földre. Jézusom, mondta a bátyám, mi minden van itt? Gyerekjátékok, kopott fakockák, műanyag autópálya, kisebb-nagyobb vackok. Van köztük vajon olyan, ami az enyém volt? Nem ismerek fel egyet sem, de ez nem jelent semmit. Akkortájt körbejártak a játékok. A város szélén egymásra hagyatkoztak a szomszédok, összejártak építeni, felújítani, elajándékoztak felesleges konyhaeszközöket, kinőtt gyerekruhákat, a polc hátsó részére szoruló játékokat. Hopp, egy bili, rúgott egy uszodakék műanyag tálszerűséget odébb a bátyám. Szard le, mondtam, rossz szóviccnek szánva, hátha elvigyorodik, és oldja majd a feszültséget. De nem, valahol a múltban járt, nekem meg egyre nehezebb lett a kötömb a gyomromban. Sőt, a gyomrom kezdett kövé válni, hideg, súlyos nehezzékké a testem közepén. Nyomta a szívemet. Nem kellene lejjebb ásni! Nem szabadna lejjebb ásni!

Valami megcsörrent a lábunknál. Vigyázz, mondtam, kapva az alkalmon, hogy elterelhetem a figyelmem, meg ne vágd magad. A bátyám leguggolt, óvatosan beletúrt az új szeméthalomba. Tányérdarabok fordultak ki alóla, virágmintás töredékek. A keresztanyánknak volt ilyen, vagy talán nem ilyen, hanem ez. Kétutcányira lakott, idekerülhetett a tányérkészlet. Amúgy is repedt volt már, a széle lepattogzott, nem éppen a szocialista ipar műremeke. A bátyám ugyanerre juthatott gondolatban, mert engedte kihullani az ujjai közül. Kik és hányan gondolhatták a kút betemetésekor, hogy eljött az alkalom megszabadulni mindentől, ami ócska és törött? Antik vasaló, nevetett fel a bátyám hirtelen, és kihúzott a kacatok közül egy parazsas vasalót. Idenézz! Rozsdás, ránézésre is

súlyos vas. Na, ez aztán tényleg réginek tűnik, ezt nem anyáink használták, hanem a nagyanyáink. Bár az sem volt olyan régen. Mennyit érhet most?, tettem fel a költői kérdést. Semenyit, válaszolta, és arrébb rakta. Háromezerért már vehetsz egyet a neten.

Újabb kacatok hullottak elénk a markolókanálból. Ami felkeltette a figyelmem, egy szögletes tárgy. Rajta a felirat orosz, de még emlékeztem a cirill betűkre, nyolc év orosztanulás nem múlik el nyomtalanul. Szokol. Egyébként a tárgyra is emlékeztem. A régi bakterházban lakó öregemberé volt. Az öreg mindig a kerítés előtt ült, és az ölében tartva hallgatta. Nagyot hallott, ezért feltekerte a hangerőt. Gumiszalaggal volt ráfogotva a laposalem. Egy vagy kettő. Amikor jöttem haza az iskolából, mindig hallottam a szignált: játék és muzsika tíz percen. Tudod, hogy a bakter harcolt az első világháborúban?, kérdezte a bátyám ekkor. Ugyanúgy az öreg jutott eszébe. Nem, nem tudtam. Egyszer megmutatta, folytatta a bátyám, hármassal kezdődött a személyi száma. Ezernyolcszázkilencvenkilencben született. Elmesélte, hogy a nagyapja még találkozott Petőfivel. El tudod hinni? Beszéltem egy olyan emberrel, aki első kézből hallott történetet Petőfiről.

A minikotró ekkor felmorrant, felnyígtott. Valamibe beleakadt lent. Billegett a gépszörny, a hidraulika erőlködött, a fülkében ülő szaki megpróbálta a markolókar jobbra-balra fordításával kiszabadítani a kanalat. Fél perc múlva előkerült a kanál... üresen. Lemegyek, mondta a bátyám, van lent valami vacak. Ne... kezdtem, de visszanyeltem a mondatot. Mert hogyan folytathattam volna? Mert elkap a szörnyeteg? Mert ott van valahol, és csak arra vár, hogy valaki kiszabadítsa? Ki fog jönni, előmászik, meg se várja az estét, mert olyan régen éhezik már lent, olyan régen várja, hogy valaki utat nyisson neki a külvilágba...

Valami ruhaszerű, bámult le a lyukba a bátyám. Ruhaszerű? Igen. Már guggolt is le, csú-

szott bele a földdel kevert törmelék oldalán. Semmi gáz, szólt ki, fel tudok jönni.

Nem mertem utána lépni, nem mertem lenézni. A minikotró vezetője kihasználta az alkalmat. Leállította a gépet, kiszállt, és rágyújtott egy cigire. Én őt néztem, és nem a kutat, mintha egy dohányzó ember érdekesebb lett volna annál, ami lent van.

Egy babakocsi, kiabálta fel. Egy régi fémváz babakocsi. Fejjel lefelé áll, adta hírül, ebben van még anyag, beszorult a kövek közé. A minikotró vezetője közelebb sétált, lepillantott. Meg tudjuk oldani, mondta.

Babakocsi. A bátyám felmászott, a minikotró vezetője pedig le. Míg a gödör mélyén ügyködött, a tesóm folyamatosan morgott. Fogalmam sincs, mitől lett ilyen rossz a kedve, de ráncokba gyűrődött a homloka, ajka késpengényire szűkült, a tekintete elfelhősödött. Segítettünk kimászni a sofőrnek, majd bámultuk, ahogy a gép felberreg, a kar megmozdul, a hidraulika erőlködik, és lassan, de biztosan a napvilágra emeli a babakocsit, amely a merőkar végén olyan nyomorultul lógott, mint szalmbábun az elnyűtt ruha. Festett fehér alumíniumváz és némi felhasadozott, szürkévé fakult rózsaszín szövet, elárvult állatmintákkal.

A minikotró vezetője kiszállt a fülkéből, és a markolókanálhoz lépett, hogy valamiképpen lerángassa róla a babakocsit, a bátyám pedig, mint akit húznak, a gödörhöz óvakodott, és lepillantott. Fel is kiáltott nyomban, a hangjába pedig iszony és rettegés vegyült. Csontok, csontokat látok, kiabálta, hozzám ugrott, megragadott. Csontok vannak lent a babakocsi helyén.

Hányingerem támadt.

A kotró vezetője hagyta a babakocsit, ő is a gödör mélyére bámult. A bátyám visszament, és együtt fürkészték a csontokat. Sav marta a torkomat, és kis bőfögésekkel öklendeztem. A tenyerem a mellkasomra helyeztem, a szegycsontom fölé, mintha azzal csillapítható lenne az inger. Az sem segített, hogy a kotró vezetője

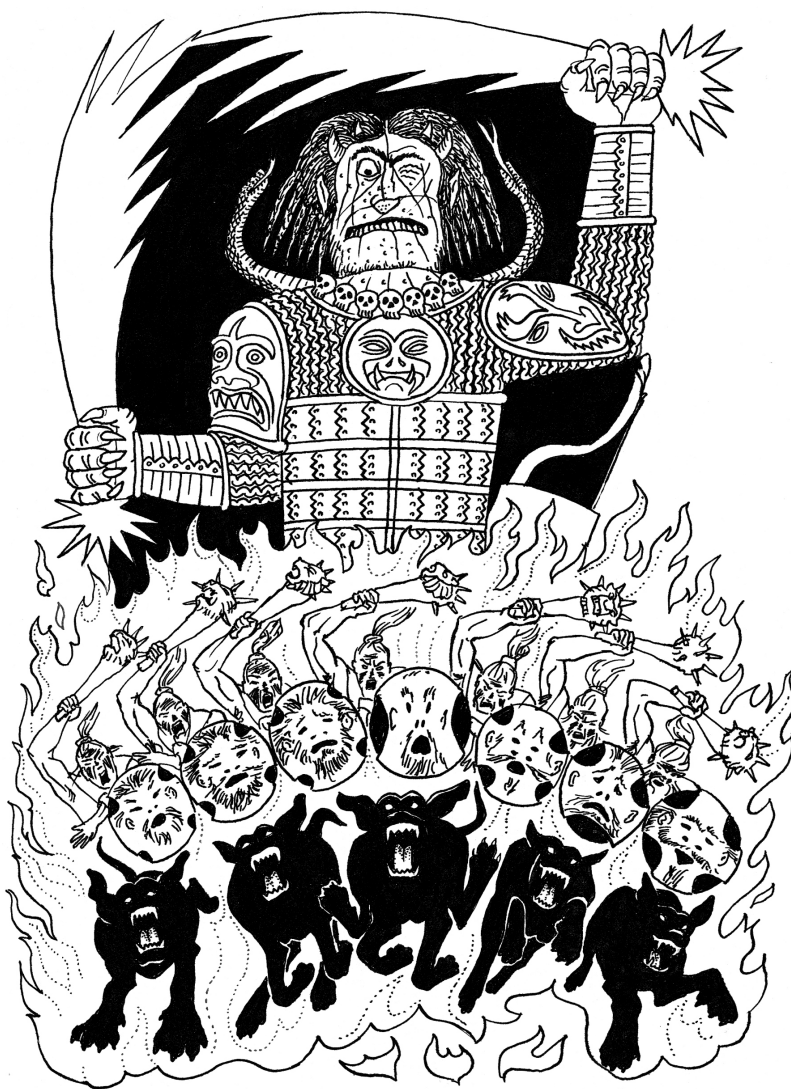
hirtelen a bátyám vállára csapott, és megkönnyebbülten közölte, hogy az ott lent nem csecsemő, hanem valamilyen állat. Le is csúszott rögtön, és hogy bizonyítsa az igazát, a bakancsa orrával megkotorta a csontokat. Kis testű kutyák, szólt fel, vagy kiskutyák. Három koponyát is látok.

Jesszus, megijedtem, mondta fellelegezve, már-már mosolyogva a bátyám, és tényleg láttam rajta a megkönnyebbülést. Azt hittem, egy csecsemő lesz a babakocsiban, tette hozzá, a frász jött rám, de csak kutyák.

Én pedig belegondoltam. Három kiskutya nem véletlenül esik bele egy kútba. Valaki bedobta őket. A kis szerencsétlenek valószínűleg az utánuk zúduló szemét elől a fejjel lefelé fordult babakocsi alatt kerestek menedéket, ahol aztán éhen haltak, vagy megfulladtak.

Ekkor jöttem rá arra, amit gyerekkoromban a nagyfiúk között vagy azóta a világban körülnézve tudnom kellett volna: a szörnyek nem a kút mélyén laknak.

Sosem a kút mélyén.

A Herulok, Gerónok